

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

* Ένας λαός θρώνεται άμα
δείξη πώς δε φοβάται την
άληθεια — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φη-
σικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 20 ΤΟΥ ΗΛΩΝΗΡΗ 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΑΡΙΘΜ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 305

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Τρεις μελέτες του Ψυχάρη.
Γ. ΝΤ' ΑΝΝΟΥΝΤΖΙΟ. Η «Τζοκόντα» μετάφραση Ν.
Ποριώτη (τέλος).
ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ διηγημένες από τους άρρώ-
στους. Από τη κλινική του καθηγητή κ. Γ. Φωκά.
ΔΑΒΑΖΑΝΓΚΑΣ. Οι δύο μάγοι (παραμύθι Σακαλά-
βικο).
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Βαση—Δάκης.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΡΕΙΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

■

Essai sur le Grec de la Septante. (Ex-
trait de la «Revue des Etudes juives». A-
vril 1908 Paris Librairie Klincksieck).

Εδώ και δεκαπέντε χρόνια έπεσε στα χέρια μου κάποιο σοφό πολυσέλιδο βιβλίο βγαλμένο από το Πανεπιστήμιο της Δωζάνης την περιέργειά μου την κίνησε ξεχωριστά μέσα σ' αυτό ένα μελέτημα για τὸ «Ἑλληνικὸ ἰδίωμα τῆς Κοινῆς Διαθήκης». «Βιβλιόθηκη ἀπὸ λογῆς χριστιανικὰ βιβλία, τὴ θέλει ὁ συγγραφέας, καμωμένα, ἂν ὄχι σὲ διαφορετικὰ χρόνια, μὰ πάντα σὲ ὕψος διαφορετικὸ, τὸ ἐν' ἀπὸ τὸ ἄλλο». Θυμᾶμαι ἐκεῖ πὺς σημειώνονταν παραδείγματα λογῆς γιὰ τοὺς Ἑβραϊσμοὺς τοῦ Μάρκου, γιὰ τοὺς Ἑλληνισμοὺς τοῦ Λουκά, γιὰ τὰ ἀραμαϊκὰ θέματα τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, γιὰ τὸ βιβλικώτατο Ἰωάννη, γιὰ τὸν κλασικώτατο Ἰακώβου καὶ μὲ συγκίνηση στάθηκα στὴν ἀνάλυση τῆς δυνάμει τοῦ Παύλου πὺς μὲρψωσε τὴ γλῶσσαν τοῦ ὅπως ὅπως, λιγάκι ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ τῶν Ἑβδομήκοντα πὺς πολὺ ἀπὸ τὰ ἑβραϊκὰ τῶν πατέρων του, καὶ κατάρθωσε ἀπὸ τὴν Κοινὴ γλῶσσαν νὰ βγάλῃ λόγο δικό του καινούριο, ἔξω ἀπὸ κάθε κλασσικὴ καὶ πλαστικὴ γνώση, χαρίζοντας τοῦ κόσμου τὸν ἀνεχτίμητο θησαυρὸ αἰν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμει ἢ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν», καθὼς ἔγραφε. Θυμᾶμαι ἀκόμα πὺς μέσα στὴ διδαχτικὴ μελέτη ἐκείνη ὁ σοφὸς συγγραφέας τῆς, μιλώντας καὶ γιὰ τὴ γλῶσσαν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. ἔλεγε πὺς εἶναι ἔργο γεννημένο πὺς πολὺ γιὰ τὴς θρησκευτικὰς, παρὰ γιὰ τὴς λογοτεχνικὰς ἀνάγκαις τοῦ καιροῦ ἐκείνου· ἀράδιαιε τὰ μεταφραστικὰ παρανοήματα

τῶν Ἑβδομήκοντα, πὺς ἄλλοτε παραφράζον παρὰ πολὺ ἐλεύθερα, φεύγοντας ὅσο δὲν παίρνει ἄλλο ἀπὸ τὸ πρωτότυπο, καὶ ρίχνοντας νερὸ στὸ κρασί του, καὶ πὺς ἄλλοτε λέξη πρὸς λέξη καὶ δουλικώτατα μεταφέρουν τοὺς ἑβραϊσμοὺς του.

Τὰ γοργὰ καὶ λιγοστὰ διαβάσματα τούτα μού ἔφερε τώρα στὸ ἰοῦ ἢ μελέτη τοῦ Ψυχάρη, ἀπάνου στὴ γλῶσσαν τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς. Ὁ Ψυχάρης, καθὼς καὶ παντοῦ ὅπου ρίχνει τὴ ματιὰ του, κάπως ἀλλοιωτικὰ βλέπει, καὶ κάπως ξεφεύγει ἀπὸ τὰ παραδομένα, καὶ κάπως μὲ τὸ δάχτυλό του σὰ νὰ μὰς δείχνῃ κατατόπια ἀλογάριαστα γιὰ τὴν ὥρα. Ἡ γλῶσσαν τῶν Ἑβδομήκοντα, μὰς λείει, εἰν' ἓνα μνημεῖο σημαντικώτατο, ἓνα μεγάλο παλάτι τῆς Κοινῆς γλῶσσας· ἀξίζει, ὅσο δὲ μπορεῖς νὰ φανταστῆς, γιὰ τὴν ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς γλῶσσας, καθὼς ἀκέρια καὶ διοκληρωτικὰ ἡ γλῶσσαν τούτη ζετυλίχτηκε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὰ τώρα. Ὡς τὰ τώρα ἡ γλῶσσαν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ζετάστηκε γιὰ τοὺς ἑβραϊσμοὺς τῆς. Μὰ ὁ Ψυχάρης μὰς διδάσκει πὺς ὅσο πὺς πολὺ ἓνας τύπος εἶναι δημοτικὸς μέσα στοὺς Ἑβδομήκοντα, τόσο πὺς ἀξίζει νὰ τότε σεβαστοῦμε, δηλαδὴ νὰ τότε μελετήσουμε. Δὲ μπορεῖς νὰ καταλάβῃς τὸ κείμενο τῶν Ἑβδομήκοντα χωρὶς τὴ βοήθεια τῆς νέας ἑλληνικῆς γλῶσσας, μὲ ἄλλα λόγια, τῆς δημοτικῆς. Ἡ γλῶσσαν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶναι, σωστὰ νὰ τὸ ζετάσῃς, Ἑλληνικὴ γλῶσσαν καὶ ζωντανὴ γλῶσσαν· ἡ Κοινὴ τοῦ καιροῦ ἐκείνου, καθὼς εἶπαμε. Τὸ ἀποδείχνουν τὸ φωνητικὸ καὶ τὸ τυπικὸ σύστημα τῆς γλῶσσας, πὺς βρίσκονται καὶ τὰ δύο τους ἴδια ξανά στὰ δικὰ μὰς τὰ ρωμαϊκὰ. Ἀπὸ τοὺς φωνολογικοὺς νόμους καὶ ἀπὸ τοὺς τύπους δείχεται ἡ ζωὴ κάθε γλῶσσας. Γιὰ τοῦτο καὶ ἡ καθρεῖουσα πὺς γράφει· ἔδῳ πέρα εἶναι προωρισμένη νὰ χαθῇ, καὶ χάνεται στὸ καθ' ἕνα μὲν μεταχείρισμα, γιὰτὶ καθόλου δὲ λογαριάζει τὰ δύο τούτα οὐσιωδέστατα στοιχεῖα. Στὸ ἑβραϊοελληνικὸ τάχα ἰδίωμα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δὲ βρίσκει κανεὶς ἓνα φινόμεο φωνολογικὸ ἢ μορφολογικὸ πὺς νὰ μὴ ξαναβρεῖσκαται στὴν καθαρὸ ἑλληνικὴ ἢ πὺς νὰ μὴ ἔχῃ τὴν ἀφορμὴν του στὴ νέα ἑλληνικὴ γλῶσσαν. Λόγια πὺς περνούσανε γιὰ γνήσια βιβλικὰ νὰ πὺς παρουσιάζονται τώρα στοὺς πάπυρους!

Ὁ Ψυχάρης σημειώνει καὶ ἐξετάζει τὴς γνώμεις πὺς παρατάξανε ἄγγλοι καὶ γερμανοί, ἀπάνου στὸ ζήτημα. Κυριώτερα, ἓνας ἀπ' αὐτοὺς, ὁ Deismann, κατὰγινε μὲ τὴ σύγκριση τῆς γλῶσσας τῆς Γραφῆς πρὸς τὴ γλῶσσαν τῶν πάπυρων τῆς ἴδιας ἐποχῆς. Μόνον στὴ σύνταξη βρίσκει κάτι τι πὺς νὰ κἀνῃ πιστευτὴ τὴν ὑπαρξὴ ἑλληνοεβραϊκῆς γλῶσσας· μὰ τὸ κάτι τοῦτο δὲν εἶναι ἀρκετὸ γιὰ νὰ παραδεχτοῦμε

τὴν ὑπαρξὴ τῆς. Οἱ σημητισμοὶ ἐκεῖνοι δὲν εἶναι καθιερωμένοι· εἶναι ἐξαιρετικοί· ἀνωμαλίες τῆς στιγμῆς ὁ Ψυχάρης ἐξετάζει τὴ γόνιμη, καθὼς τὴ λέει, θεωρία τοῦ Deismann, τὴν ἄγνωστη ὡς τὴν ὥρα στὴ Γαλλία· τὴν παραδέχεται· μόνον μερικὰ τῆς ἐπιχειρήματα τὰ βρίσκει κάπως ὑπερβολικὰ. Ζαλιζεται κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἐβραϊσμοὺς πὺς σπουδαῖοι ἐπιστήμονες ἀνακαλύψανε στὴ Γραφῆ. Ἐνας μάλιστα, ὁ Röhmer, μὴ γνωρίζοντας ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῆς νέας Ἑλληνικῆς, πιστεύει πὺς πρέπει στὸ ζήτημα τῆς γλῶσσας τῆς Γραφῆς, νὰ κρινήσουμε, ὄχι ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἑβραϊκὴ γραμματικὴ. Ὁ Ψυχάρης ἔξεναντίας, σύμφωνα μὲ κάποιους σοφοὺς τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, νομίζει πὺς τίποτα δὲ μπορεῖ νὰ γίνῃ γιὰ τὴν κριτικὴ ἀποκατάσταση τοῦ κείμενου τῶν Ἑβδομήκοντα, καὶ πὺς πολὺ ἀκόμα γιὰ τὸ ζήτημα τῶν ἑβραϊσμῶν, χωρὶς τὴ γνώση τῆς νέας ἑλληνικῆς. Ὅμως ἔχουν οἱ σοφοὶ τοῦτο παραξενὴν ἰδέαν τῆς νέας ἑλληνικῆς, ὅπως διόλου φανταστικὴ. Τὴ συσταίνουν, μὰ διαλένε τὰ παραδείγματα τοὺς ἀπὸ τὴν καθαρῆουσα, πὺς δὲν ἀποδείχτει τίποτε, γιὰτ' εἶναι γλῶσσαν τοῦ βιβλίου, γλῶσσαν τεχνητὴ· καὶ ἔτσι πολλὰ τοὺς παραδείγματα εἶναι ξενισμοὶ κολλημένοι μὲ κλασσικὰ ὀνόματα. Ὁ Ψυχάρης λέγοντας νέα ἑλληνικὴ, ἔνοαί τὴ γλῶσσαν πὺς μιλιέται σήμερα ἐστὸν κάμπο, καθὼς λείει, καὶ στὸ βουνό». Ἡ γνώση τούτη μὰς εἶναι, ὅσο νὰ πῆς, χρήσιμη γιὰ νὰ κρίνομε σωστὰ κάθε λογῆς ἑβραϊσμοὺς. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς — καὶ ἔδῳ ὁ Ψυχάρης τὸ δείχνει μὲ παραδείγματα — πὺς πιστευτὴκανε τελειωτικὰ πὺς εἶναι ἑβραϊσμοί, δὲν εἶναι παρὰ νεοελληνισμοί. Μάλιστα νομίζει πὺς γιὰ νὰ ἐχτιμηθῇ, καθὼς ἀξίζει, ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, σὰ φιλολογικὸ ντοκουμέντο πὺς εἶναι, ἀνάγκη νὰ μεταφραστῇ ὀλόκληρη στὴ νέα ἑλληνικὴ γλῶσσαν ὅσο πὺς παίρνει δημοτικὰ. Μόλις κανεὶς πιστῇ ἀπὸ τὴ νέα Ἑλληνικὴ γιὰ νὰ βοηθηθῇ στὴ γλωσσικὴ μελέτη τῆς Π. Δ. πολλοὶ τάχα ἑβραϊσμοί· ἔσκεπάζονται σὰν πολὺτιμα ἀρχίσματα, νὰ πῶμε, τῆς ἑλληνικῆς καθὼς μιλιέται σήμερα.

Ὁ Ψυχάρης τὴν ἐργασία τούτη σύντομο ὑπόμνημα τὴν ὀνομάζει γιὰ μεγάλο θέμα. Θέλησε, λείει, μέσα στὴς λιγοστὴς σελίδες του ὄχι τόσο νὰ ἐξαντλήσῃ τὸ θέμα, ὅσο νὰ δείξῃ μιὰ μέθοδο. Ἐξέτασε τὰ κείμενα, χαρακτήρισε καθαρὰ τὴ μεταφραστικὴ ἐργασία τῶν Ἑβδομήκοντα, σταμάτησε σ' ἑβραϊσμοὺς, ἀπαράδεκτους (καὶ ἀπάνου στοὺς ἑβραϊσμοὺς, γενικώτατα κάνει λογῆς λογῆς παρακτῆρησεις καὶ ξεχωρίσματα) σταμάτησε σ' ἑβραϊσμοὺς, ἀναγνωρισμένους. Κήρυξε τὴν ἀξία καὶ τὴ σημασία τῆς νέας ἑλληνικῆς ἀπάνου καὶ στὸ ζήτημα τοῦτο, τῆς ἑλληνικῆς, τῆς ἀνό-

θευτης. Δὲ βρέθηκε σὲ ὅλα σύμφωνα μὴτε μὲ τὴν γερμανικὴν κριτικὴν, μὴτε μὲ τὴν ἀγγλικὴν. Μολαταῦτα διαλαλεῖ τὴν ἀξία τῶν δυῶν μεγάλων τούτων κριτικῶν ἐργαστηρίων πού τὸ κάμαν ὄριμο γιὰ νὰ συζητηθῇ τὸ ζήτημα. Στὴ Γαλλία ἴσα μὲ τὴν ὥρα δὲν ἔγινε σχεδὸν τίποτε σ' αὐτὸ ἀπάνου. Ὁ Ψυχάρης θέλησε νὰ τὸ σπρώξῃ παραμπρός. Καὶ ξέρομε' ἐμεῖς ποιά εἶναι τὰ σπρωξίματα καὶ ποιά τὰ δεξιόματα τοῦ Ψυχάρη. Δυστυχῶς μοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ παραστήσω μέσα στὸ κουτσοσυρμένο καὶ βιαστικὸ σημεῖωμα τοῦτον τρόπον, καθαρὰ, καὶ τὸ περπάτημα, καὶ τὴν ἀξία, καὶ τὴν πυκνότητά καὶ τὸ κοσκίνισμα καὶ τὴν οὐσία (μὲ ὅσο πιὸ λίγα λόγια καὶ φράσεις, μὲ ὅσο πιὸ πολλὰ παραδείγματα καὶ παραπομπές) τῆς ἐπιστημονικῆς κριτικῆς τοῦ Μερικὸν σπαρμένον ἐστοχασμοῦ του, ὁ βιβλιογραφικὸς πλοῦτος του, κάποια τοῦ ὑποσημειώματα, ἄξαφνα ἐκεῖ πού μᾶς μιλεῖ γιὰ τὴν πρόθεσιν εἰς, γιὰ τὴν λέξιν Λόγος, γιὰ τὸ περπάτημα, ἀνάμεσα στοὺς αἰῶνες, τῆς λέξεως ἄφαντος, μᾶς θυμίζου, ἀκόμα μιὰ φορά, πὼς ὁ Ψυχάρης κρατεῖ τὸ κοντύλι του ὅπως ὁ φυσιοδίφης τὸ μικροσκοπίον· καὶ πὼς πάντα πίσω ἀπὸ τὸ φυσιοδίφην κρύβεται ἕνας φιλόσοφος, καὶ μέσα καὶ στὴ σοβαρότερη, γιὰ τὰ εἰδικώτερα θέματα, κριτικὴν, ἀστράφτει μιὰ ψυχὴ.

2

Sophocle et Hippocrate a propos du «Philoctète a Lemnos» (Extrait de la «Revue de Philologie, de litterature et d' Histoire anciennes». Avril 1908. Paris Klincksieck).

Ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια, ξεφυλλίζοντας τὸ Λέσιγγ, δὲ θυμάμαι καλὰ καὶ ἀνίσως στὴν «Ἀμ ποουργιανὴ Δραματουργία» τοῦ ἢ στὸ «Λαοκόνταν» του, —μπορεῖ καὶ στὰ δυῶν—σταμάτησα σὲ κάποιες ζωηρὲς γραμμὲς τοῦ μεγάλου κριτικοῦ, πού παράσταται μέσα σ' αὐτὲς, — ἴσα ἴσα φέρνοντας παράδειγμα τὸ «Φιλοχτήτη» —, τὴ φυσικότητα τοῦ Σοφοκλή, τὸν ὄμο καὶ σὰν ἀπὸ τοὺς δικούς μας τοὺς καιροὺς πραγματισμόν του, καθὼς θὰ λέγαμε σήμερα, ἀντίθετα πρὸς τὴ γαντοφορεμένη, παντοῦ γιὰ πάντα, καὶ γιὰ τὸ σαλόνι κομψότητα τῶν γάλλων τραγικῶν. Ὁ Σοφοκλικὸς τούτος πραγματισμὸς δειχεται στὴν ἐπιστημονικὴ καινούρια μονογραφία τοῦ Ψυχάρη, πέρα καὶ πέρα, μ' ὅλο τὸ ὑπομονετικὸ φιλολογημένο καὶ διαβασμένο ψάξιμο τοῦ φιλόλογου καὶ μαζί μὲ ὅλη τὴν καλλιτεχνικὴ συγκίνηση τοῦ συγγραφέα τῶν «Ἀρχαίων» καὶ τῆς «Ἀρρωστῆς Δούλας», φανατικοῦ λατρευτοῦ τῆς Σοφοκλείας Μούσας.

Σωστά σωστά, ὁ Ψυχάρης μὲ τὸ νέο τοῦτο ὑπόμνημα, πού διαβάστηκε σὲ συνεδρία τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ὁραίων Γραμμάτων καὶ τῶν Ἐπιγραφῶν, δὲ γυρεῖ παρὰ νὰ βοηθήσῃ, μὲ κάποιον χωριστὸ δικό του τρόπον, τὸ ζήτημα κάποιων στίχων τοῦ Φιλοχτήτη, καὶ νὰ τοὺς δώσῃ, ἐπομένως, ἕνα καθαρῶτερον νόημα.

Σ τ ἄ ρ ε ι γ α ρ αὐ μοι φοίνιον τόδ' ἐκ βυθοῦ
μηκίων αἶμα ....

Καὶ τὸ ἄλλο, τὸ ἀσύγκριτο χορικόν:

Ἔπν' ὀδύνας ἀδαῆς, ἔπνε δ' ἀλγέων, —εὐαῆς ἡμῖν ἔλθοις, —εὐαῖων, ὄναξ, —δμμοσι δ' ἀντέχοις —
τᾶνδ' ἀγλαν, ἀ τέταται νῦν.

Ὅλη του τὴ φιλολογικὴ σοφία τὴν ξοδεύει ὁ Ψυχάρης στὴν ἔρμηνεία καὶ στὸ ξεσκίπασμα τῶν

δυῶν ρημάτων: τοῦ στᾶζει καὶ τοῦ τέταται. Μόνον ἕνας ὄκνος κ' ἕνας κούφιος θὰ μπορούσ' ἐδῶ πέρα καταφρονετικὰ νὰ ζαρῶσῃ τὰ φρούδια του. Δασκάλοι! Γραμματικὴ! Ἐῦλα κούτσουρα! Ὁ σχολαστικισμὸς τοῦ χειρότερου εἶδους εἶν' ἐκεῖνος πού δέρνει τοὺς κούφιους καὶ τοὺς ὄκνους, πού παρουσιάζονται σὰν ἰδεολόγοι, σὰν πλατιά μυαλά, σὰν πραχτικοί, σὰν ἐγκυκλοπαιδικοί, σὰν δλοζώντανοι, καὶ πού ἐκεῖνοι εἶναι τᾶληθινὰ ψοφίμια· κάθε φορά πού τοὺς ἀγναντεύει ἡ Ζωὴ, θὰ κράξῃ βίβαια, καθὼς ἔκραζε ὁ Ζαρχτούστρας: «Ἐγὼ ἀνάγκη ἀπὸ συντρόφους ζωντανούς, ὄχι ἀπὸ συντρόφους πεθαμμένους, ἀπὸ ψοφίμια πού τὰ φορτώνουμαι στὸν ὄμο ὅπου κι ἂν πάω». Γιὰ τοῦ εἶδους αὐτοῦ τοὺς ἀεροχυπημένους καὶ τοὺς ἀεροκοπανιστάδες ὁ κ. Κούσουλας, ἄξαφνα, ὅταν μιλῇ γιὰ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσα, καὶ ὁ μέγας Λεονάρδος ὁ Νταβίντης, ὅταν, ἀντί, σὰν ὄλους τοὺς ἄλλους γύρω του, νὰ μείνῃ χάσκοντας μπροστὰ στὸ πανῶριό ἀγαλμα τὸ ἀρχαῖο τὸ πρωτόγαλτο ἀπὸ τῆς γῆς τὰ βᾶθη, βγάνει τὸ διαδήτη του, ἤσυχα, καὶ ἀρχίζει, δασκαλικῶτατα, καὶ τὸ μετρεῖ, οἱ δύο τοῦτοι, ὁ κ. Κούσουλας καὶ ὁ Λεονάρδος, μπορεῖ καὶ νὰ μὴ διαφέρουν διόλου. Πὼς μπορεῖ νὰ νοηθῇ ἀπὸ λόγου τοῦς ἔργο σὰν τοῦ Ψυχάρη;

Γιὰ νὰ μᾶς δώσῃ νὰ πάρομε μυρουδιὰ ὁ ἑλληνοιστὴς ἀπὸ τὴ σωστὴ τὴν ἔννοια καὶ μιᾶς λεζούλας (γιατὶ καθὼς γιὰ τὴν πλάση, εἶσι καὶ γιὰ τὸ νοῦ, καὶ τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρὰ μπορεῖ νὰ δουλεύουν ὅμοια πρὸς ἕνα σημαντικὸ ἀποτέλεσμα, καὶ πολλὰς φορές ἡ βαθεῖα χαρὰ πού μᾶς προξενεῖ ἕνα ἀριστοῦργημα πηγάζει ἀπὸ τὸ ὅτι μπήκαμε στὸ νόημα καὶ τῶν ἐλαχίστων του) πρέπει νὰ ξέρῃ ἄνετα καὶ σωστὰ νὰ μεταχειρίζεται στὰ χέρια του τὸν ὑπερθάμαστο μηχανισμόν τοῦ ἀνθρώπινου λόγου. Ὁ Ψυχάρης μιλῶντας μᾶς γιὰ τὰ δυῶν σιγᾶκια τοῦ Σοφοκλή, χωρὶς χρώματα καὶ τεντώματα καὶ καμώματα, μὲ μόνον τὴν ξερὴν, τὴν ἀλγεβρικὴν σχεδόν, τὴν ἤσυχη καὶ τὴν λακωνικὴν τὴν γλῶσσα τῆς ἐπιστήμης του, μὲ τί φῶς πού λούζει τὸ θεῖο ποιητὴ καὶ πόσο κοντὰ πού μᾶς φέρνει, γιὰ νὰ τὴν ψάξουμε κ' ἐμεῖς, τὴν ἀσύγκριτα μαστορεμένην τέχνην του!

Ὁ Σοφοκλῆς ζωγραφίζει τὴν ἀρρώστια τοῦ Φιλοχτήτη ἀσυγκράτητα μὲ ὅλα τῆς τὰ χάλια τὰ παθολογικὰ, χωρὶς νὰ ἐμποδιστῇ ἀπὸ καμιά λεπτομέρεια, καὶ ἀπὸ τὴν πιὸ σκληρὴν κ' εἶσι ψυχολογικῶτατα μᾶς ἀναλύει τὸν ἀρρωστο. Δυῶ σημαντικὰ σημεῖα, μὲς ἀπὸ τὸ Φιλοχτήτη πού μένουν ὡς τώρα ἀπαρτήρητα, μ' ὅλες τῆς σερὲς ἐκδοσες τοῦ Σοφοκλή καὶ μ' ὅλα τὰ σχόλια καὶ μ' ὅλες τῆς κριτικῆς μελέτες ἀπάνου σ' αὐτόν, τότε βοήθησε τὸν Ψυχάρη νὰ τὰ ξεδιαλίσῃ ἢ προσεχτικὴν σπουδὴν τοῦ Ἴπποκράτη. Σὰν ἕνα Claude Bernard, ἀνάμεσα στοὺς ἀρχαίους, βλέπει τὸν περίφημον Ἀσκληπιᾶδην, καὶ σὲ τοῦτο θυμίζοντας τὸ μεγάλο του πεθερὸν, πού γνώριζε μὲ τέτοιες ἀναπάντεχες ὥραιες παραβολές πρὸς τὰ νέα, νὰ ξεκαθαρίζῃ τὰ παλιά. Καὶ μὲ τιμὴ ἀναφέρει τὸνομα τοῦ Λιττρέ· μέσα στὸν αἰῶνα, πού βασιλεύει σὲ ὅλα καὶ γιὰ ὅλα ὁ εἰδικὸς, ἐκεῖνος, μαζί, φιλόλογος, γιατρός, φιλόσοφος, ἔφησε μνημεῖο τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας ἀπὸ τὰ ὠραιότερα, τὴν ἐκδοσὴν τοῦ Ἴπποκράτη σὲ δίκαια τόμου. Ὅμως οἱ ἀρχαῖοι κάθε τι πού ἐμεῖς τὸ βλέπουμε τώρα μὲ τοὺς εἰδικούς, κομμκτιαστά, τὸ ξαγναντεύουν ἀλομμάτιαστα καὶ ὀλοκληρωτικὰ, νὰ πούμε. Σὰ ζωντανὰ λουλούδια, λείει, τοὺς μοσκοβολοῦσανε τοὺς ἀρχαίους τὰ ξεραμένα φύλλα πού τὰ φυλάμε σήμερα στῆς βοτανοθήκας μας. Ὁ Ἴπποκράτης

εἶναι νοῦς ἀπὸ τοὺς πιὸ καταπληχτικούς, ἀπὸ τοὺς πιὸ καινοτόμους πού γινήκανε. Μὰ δὲ θὰ πῇ μὲ τοῦτο πὼς ἀνακάλυψε τὴν γιατρικὴν μὲ κανένα μαγικὸ ραβδί. Ἐχει τὴ θέτην του καὶ αὐτὸς, μεγαλώτατη καὶ ξεχωριστὴ, σὲ μιὰν ἀδιάκοπην προκοπὴν τῆς γιατρικῆς μέσα στοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας. Ἡ γιατρικὴ λογαριαζότανε πολὺ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, κ' εἶτανε μιὰ ἀπὸ τῆς σημαντικώτερες φροντίδες τῆς καθημερινῆς τους ζωῆς. Ὁ Ἴπποκράτης, κάμποσα χρόνια στὴν ἡλικίαν μικρότερος ἀπὸ τὸ Σοφοκλῆ, μὰ πάντα τοῦ ἴδιου καιροῦ μὲ κείνον. Τίποτε δὲ μᾶς ἐμποδίζει νὰ δεχτοῦμε πὼς εἶχε φτάσει ὡς τὸ Σοφοκλῆ ἡ φήμη τοῦ Ἴπποκράτη. Κάπου θὰ εἶχε γρικῆσῃ νὰ μιλάνε γιὰ τὸν περίφημον γιατρό. Κι ἂν δὲν ἦρθε στὴν Ἀθήνα ὁ Ἴπποκράτης, λειτουργοῦσαν ἱατροῖα στὴν Ἀθήνα. Ἐπειτα ὁ Σοφοκλῆς εἶτανε ἱερέας τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Σύνθεσε καὶ ὕμνον πρὸς τιμὴν του. Κάποια παράδοση ἀναφέρει πὼς δέχτηκε στὸ σπῆτι τοῦ θεοῦ Ἀσκληπιοῦ. Ἐγίνε καὶ στρατηγός. Θὰ γνώρισε ἀπὸ νεκρούς καὶ ἀπὸ λαβωμένους. Πρέπει νὰ λογαριασοῦμε καὶ τὴν ἀχρόταστη περιέργεια πού χαρακτηρίζει τὸ νοῦ του. Τῆς μεταχειρίστηκε στὸ θέατρον τοῦ ὄλες τῆς πηγῆς τοῦ δημοτικοῦ κύκλου, καὶ τῶν ἡρωϊκῶν μύθων ὅλα τὰ ἐξάντησε. Δὲ μποροῦσε νὰ μείνῃ ἀδιάφορος μπροστὰ στὴν ἀρρώστια. Καὶ τοῦ Αἰκντα ἢ τρέλλα, ἀρρώστια· καὶ αὐτὴ σωστά, ἐπιστημονικὰ ζωγραφισμένη. Τὰ ζετᾶζει ὅλα τούτα ὁ Ψυχάρης, καὶ μὲ τὴν πολυμαθείαν του, καὶ μὲ τὴν μακρὴν ματιὰν, νὰ πούμε, τοῦ συλλογισμοῦ του, βρίσκει πὼς μοιάζουσε καταπληχτικὰ ἢ σκηνὴ πού παρασταίνεται, στὸ Φιλοχτήτη, ἢ κρίση τῆς ἀρρώστιας του, καὶ ἡ δεινὰ ἱπποκρατικὴ συγγραφή. Προσεχτικὰ προσεχτικὰ ἐξετάζει ὁ Ψυχάρης τὰ ἱπποκρατικὰ βιβλία καὶ βρίσκει πὼς ὀρισμένη σκηνὴ τοῦ Φιλοχτήτη (ἐκεῖνα τὰ στᾶζει, ἐκεῖνα τὰ αἰμορραγῆς φλέβη), εἶναι ὅλος διόλου ταιριαστὴ μὲ τὴν ἱπποκρατικὴν διδασκαλίαν· ὁ ποιητὴς σὰ νὰ μεταφέρει στὴ γλῶσσα του ἕνα κλινικὸ μάθημα τοῦ Ἴπποκράτη!

Ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ Ὀμήρου ὡς τὸν καιρὸν τοῦ Ἴπποκράτη ἢ τὴν τέχνην τοῦ γιατροῦ καὶ ἢ τὴν τέχνην τοῦ Λόγου βρίσκονται στενώτατα σχετισμένες. Γιατρικὲς γνώσεις φιλοτιμούντανε νὰ δείχνουν ὡς κ' οἱ λυρικοὶ ποιητῆς. Ὁ Ψυχάρης πλατιά μιλεῖ γιὰ τῆς περιφημῆς μελέτες τοῦ γιατροῦ Νταρμπεργ ἀπάνου στὸ θέμα τοῦτο. Γίνεται μέσα σ' αὐτὲς κάποιος λόγος καὶ γιὰ τὸ Σοφοκλῆ· ὅμως ὁ Ψυχάρης βρίσκει πὼς δὲν εἶναι ἀρκετὸς ὁ λόγος τοῦτος· καθὼς πάλι βρίσκει ἄδικους κάπως τοὺς νεώτερος κριτικούς, ὅταν, ἀποκλειστικὰ, χαρακτηρίζουν κάποια κομμάτια τοῦ Εὐριπίδου «αὐτόχρονα ἱπποκρατικούς ἀφορισμούς», καὶ διαλαλοῦνε τὸ νατουραλισμὸν τοῦ ποιητῆ τοῦ «Ἡρακλῆ μαινόμενου» (Welcher naturalismus!) καὶ τὴν ἀφωτισμένην περιέργειαν τοῦ φιλοσοφικοῦ νοῦ τοῦ Εὐριπίδου γιὰ τὰντικείμενα τῆς γιατρικῆς. Δὲν πρέπει νὰ ξεχνῶμε, μᾶς λείει ὁ Ψυχάρης, πὼς λογῆς λεπτομέρειες τέτοιες, ὅμοια φιλολογημένες καὶ ὅμοια πραχτικιστικῆς, τίς ἔχει καὶ ὁ Σοφοκλῆς στὸ Φιλοχτήτη. Μάλιστα ὁ Εὐριπίδης δὲν ἀλλάζει στὸ διάλεγμα τοῦ ἀρρωστοῦ πού ζωγραφίζει: ἢ ἴδια περίπτωσιν τρέλλας μὲ τὸν Ὀρέστην, μὲ τὸν Ἡρακλῆ, μὲ τῆς Βάκχας, μὲ τὴν Μήδειαν. Στὸ Σοφοκλῆ ἄλλος ὁ Αἰκντας, ἄλλος ὁ Φιλοχτήτης. Τὸ σωστὸ εἶναι νὰ μὴ θυσιάζεται ὁ ἕνας στὸν ἄλλο, μὰ νὰ σπουδάζονται κ' οἱ δύο.

Τὸ ἑλληνικὸν κάλλος, —σημειώνει ἀκόμα— μαζί ψυχικὸν καὶ πλαστικόν, μὲ ἐπιφάνεια καὶ μὲ βάθος, ἔχει ἀνάγκη ψυχολογικὰ νὰ ἀναλυθῇ γιὰ νὰ τὸ νοιῶ.

σουμε πλατιά βαθιά. Και ζωρότατο δείγμα μιας τέτοιας σοφής όσο και λεπτής ψυχολογικής ανάλυσης μας φέρνει ο Ψυχάρης, με το ζήτημα που κάνει και με την καινούρια εξήγηση που δίνει του χορικού του "Υπνου α' Υπν' οδύνας άδαίς, ύπνε δ' άλ γέων», βρίσκοντάς το απερανθρώπα μαστορεμένο, και μιας εντέλειας απερίγραπτης. "Ο επίλογος της όχι πολυσέλιδης, μα τόσο ουσιαστικής, αυτής μονογραφίας έπρεπε να μεταφραστή δλάκερος για να δώση μια καθαρήν ιδέα με τί τέχνη ο Ψυχάρης ξέρει και ταιριάζει την ασυγκίνητη επιστημονική έρευνκ πρός τή φλόγα τής λογοτεχνικής θεωρίας. Ζωγραφίζει τή μεγάλη του χαρά δταν ήρθε στον "Ιπποκράτη μέσκ, ύστερ' από δίσκοκ πολυχρόνικ διαβάσματα, τήν ύποστήριξη τής γνώμης του πως ο Φιλοχτήτης παραστάνεται στο χορικό του "Υπνου κοιμισμένος μ' άνοιχτά μάτια. Και τελειώνει λυρικά σχεδόν ο σοφοκλεολάτρης μαστορευτής τής «Άρρωστης Δούλας»: «Τό ύπόμνημά μου τούτο δέν είναι, παρ' άμιά δοκιμή. Άδραξα τήν εύκαιρία, παραστικά, να χαιρετήσω τό μεγάλο τό Σοφοκλή, θρησκευτικά να προσκυνήσω τήν έλληνική όμορφιά, τή μόνη τέλεια, και στην Τέχνη και στην 'Ιδέα, κι άπ' όσες λάμπανε στον κόσμο».

3

K. BRUGMANN. Schrift- und Volkssprache und die «Sprachfrage» der heutigen Griechen. (Compte rendu bibliographique de la «Revue des etudes grecques». Janvier-Février 1908. Paris. Leroux

Είναι γνωστή ή μικροκάμωτη, σαν πετράδι, μα σαν πετράδι: πολύτιμη μελέτη του μεγάλου γερμανού και παγκόσμιας φήμης γλωσσολόγου Βρούγμαν, ή μεταφερόμενη και στην 'Ελληνική από τό Λέκα Άρβανίτη, για τό γλωσσικό μας τό ζήτημα. Περιττό να αναπούμε πως με τή μελέτη του Βρούγμαν, ύστερ' από τό βιβλίο του Κρουμπάχερ, νέο νικητήριο δρόμο σημαντικώτατο σημείωσεν ή 'Ιδέα μας πέρα στο στάδιο τής τρανής Ευρωπαϊκής 'Επιστήμης. Μα δέν είναι περιττό να φερρώσουλ' έδώ λίγα λόγια ττήν κρίση του Ψυχάρη για τή μελέτη του Βρούγμαν Κρίση που βάλθηκε στην «'Επιθεώρηση για τίς 'Ελληνικές σπουδές» και που είναι από τά σύντομα γραψίματα του Ψυχάρη τά πιο μετρημένα, και τά πιο δυνατά, τά πιο γαλήνα και τά πιο έντονα, τά

πιο εύγενικά και τά πιο δυσκολοπολιέμητα. Αρχίζει από τό πορτραίτο του μεγάλου επιστήμονα, που κορυφαίου σήμερα και του δασκάλου όλων των γλωσσολόγων Ευρώπης και 'Αμερικής. «Ζωρός, διαπεραστικός, τσουχτερός πρό πάντων, άρματωμένος με όλα τά όπλα του κριτικού νοού: τό ύφος του είναι ή έκφραση μιας σκίψης τολμηρής και άπροσποίητης. Τό κοντύλι του, σ' ά να τό τρυπ' τό χαρτί τόσο δυνατά βουτ' ά αυτό. 'Η λογική και τό πάθος, δυό τόσο ώρκια πράματα κάθε φορά που ταιριάσουν, δίνουνε σέ ό τι γράφει ο Βρούγμαν, τό χάρισμα τό σπάνιο σ' ένα συγγραφέα: τήν εύγλωττία. Και για νάχη τό πάθος και τήν λογική, τον εϊπανε βίαιο: ό νομκ που παίρνει όποιος υπερασπίζεται τήν άλήθεια κατά τής πλάνης. Μα στην προκείμενη μελέτη δέν έχει πέραση τό όνομα τούτο. 'Ο μάστορας γλωσσολόγος έφτασε σήμερα σ' ένα βαθμό ύψηλης γαλήνης: βλέπει τά ζητήματα από ψηλά, να πούμε, και ήσυχκ, σέ τρόπο που μας θυμίζει κάποτε τό Γκαίτε: γιατί κάτι τι από τό Γκαίτε ύπάρχει μέσα σέ κάθε Γερμανό που στοχάζεται».

'Ο Βρούγμαν κηρύσσεται ενάντιος τής Καθαρεύουσας. Παίρνει τό μέρος τής δημοτικής, καθώς λέμε καταχρηστικά τή γλώσσα που έπρεπε να λέγεται, σωστότερα, νέα ελληνική. 'Όλοι σήμερα στην Γερμανία, όσοι γνωρίζουνε και σπουδάζουνε τά νέα 'Ελληνικά, είναι δημοτικιστές. Νά ο Κρουμπάχερ, να ο Ντίτερικ, να ο Τούμπ, που τή Γραμματική του μάλιστα τήν επιθεώρησε ο ίδιος ο Χατζιδάκις. Κι ο Βρούγμαν θέλει στη φωνολογία και στο τυπικό και στα ουσιαστικώτερα τής σύνταξης ο γραφτός μας λόγος να ακολουθήση τή ζωντανή γλώσσα του λαού, για να είναι λόγος όργανικός, κι όχι άψυχος μηχανισμός. 'Όσο για μερικά καθέκαστα στην κατσκευή, και πρό πάντων όσο για τό λεξικό, δε μπορεί να πάη χαμένη, λείε, ή εργασία τής Καθαρεύουσας. Μα τούτο ίσα ίσα είναι και τό δικό μου τό πρόγραμμα, φωνάζει κι ο Ψυχάρης. 'Όμως ο Βρούγμαν δέν τό υποψιάζεται τούτο: γιατί όσο κι αν άσφαλτα βλέπει τό γλωσσικό μας ζήτημα από τή θεωρητική του όψη, όταν θέλη νάχη μέσα στις λεπτομέρειες, δέν είναι άρκετά, δέν είναι καλά πληροφορημένος. 'Όσο κι αν αναφέρει τιμητικά στη μελέτη του ο Βρούγμαν τόνομα του Ψυχάρη, φαίνεται πως τό έργο του Ψυχάρη δέν τό μύριστικε άκόμα τί λογής είναι πραγματικά: και πως μπορεί κανείς να γνωρίζει σήμερα τή δουλειά τω δημοτικιστάδων, έπομένως και τό ίδιο τό ζήτημα, χωρίς μπροστά του νάχη τά πολυάριθμα, και στη γαλλική και στην ελληνική, βιβλία του Ψυχάρη, τά ζηηητικά και

διαφωτιστικά τής ιδέας; Για τούτο σέ πολλές ανακρίβειες πέφτει ή μελέτη του γερμανού σοφού, και είναι άδικος εκεί που κρίνει: τους όπαδούς τής δημοτικής. 'Όσο για τήν κατηγορία που μου πέτα, — έξακολουθεί ο Ψυχάρης, — λέγοντάς με ριζοσπαστικό, ύπερβολικό, και φανατικό, ή κρίση του μου φαίνεται μισή, βιαστική, άδικη. Τό σωστό θα εϊτανε να αναφερθώνε όλα τά παραδείγματα του φανατισμού μου, ένα πρός ένα, και να συζητήσουμε άπάνου σ' αυτά. «Είμαι βέβαιος: θέλεπε πως άδύνατο να γίνουν άλλοιώτικα τά πράματα. Κι αυτός ο Καρκαβίτσας που περνά πως μεταχειρίζεται με μέτρο τή γλώσσα, και που κι ο ίδιος τό πιστεύει, συχνά κι αυτός τραβά τό σκοινί, γιατί έννοιωσε πως και τότε χρειάζεται κανείς να είναι ύπερβολικός. Πρώτα κι άπ' όλα, στο γλωσσικό μας ζήτημα, πρέπει να λογαριάζης τήν άφορητή του, τό σκοπό του, τό πραχτικό του νόημα. Πρώτα κι άπ' όλα πρέπει να συλλογίζεσαι τά παιδιά. Μιά γλώσσα γίνεται για να μαθαίνεται. Μα για να είναι δυνατό τό μάθημά της, χρειάζεται μια γραμματική. Κι από τήν άνάγκη τούτη, που δε θέλουμε να τήν αναγνωρίσουν, προέρχονται οι πιο πολλές παρεξήγητες».

'Έστερ' από τά λόγια τούτα που θαρρείς πως τά γιομίζει ο όρθός, ο αϊώνιος Λόγος, ο Ψυχάρης τελειώνει τό βιβλιογραφικό του σημείωμα, τονίζοντας και μίαν άλλη άδικία από κακίς πάντα πληροφορίες — του μεγάλου γλωσσολόγου τήν άδικία του πρός τή λογοτεχνική κίνηση τής 'Ιδέας, τή μόνη κίνηση που θάδειχνε τή δύναμη και τή ζωή της πιο πολύ από κάθε θεωρητική συζήτηση. 'Ο Ψυχάρης περιορίζεται να αναφέρει τά όνόματα κάποιων ποιητών και κάποιων πεζογράφων για να δείξη πως και πόσο, και από τή μεριά τούτη, περπάτησε μπροστά τό ζήτημα, και πόσο αξίζει να γνωριστ' ή προνομιόμια, και για τούτο, και να τιμηθ' ή. 'Η κρίση τούτη του Ψυχάρη για τό Βρούγμαν δέν είναι παρ' άμιά περίληψη και μια δεύτερη, να πούμε, έκδοση του «Μικρού πρόλογου» που έβαλε μπροστά στην «'Απολογία» του.

4

Οί γραμμές μου τούτες δέν είναι παρ' άπλά περιληπτικά σημειώματα, παρμένα από τό διάβασμα των νέων τούτων μελετών του Ψυχάρη, σύμφωνα με τήν έντύπωση που μου προξενήσαν. Τό σωστό εϊτανε να γραφτ' ή, για τούτες, δετι έπρεπε να γραφτ' ή, από άνθρωπο έλληνιστ' ή επιστήμονα, όχι από άπλό τραγουδιστ' ή οίλιναγνώστ' ή, σαν έμένα. Μα έδώ που όλα μας είναι άνάποδα, χρειάζεσταν και τούτο. Τό πράμα δέν είναι: και πολύ παράξενο, όταν ο τραγουδιστής είμ' έγώ, κι ο επιστήμονας που κοίταξα, ο Ψυχάρης.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

G. NT' ANNOYNTSIO

Η ΤΖΟΚΟΝΤΑ*

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Ν. ΠΟΡΙΩΤΗ

ΣΚΗΝΗ Β'.

(Προβαίνει μέσα από τίς ροδοάφνες ή Φραντζέσκα Δόνη τήν άμολουνθάει ο Λορέντζος Γάδδης ο γέρος).

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. — Κύττα ποιόνε σου φέρνω; ΣΥΛΒΙΑ (με άγωνία). — Κ' ή Μπεάτα; ή Μπεάτα;

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. — Θ'άρθω σέ λίγο. Τήν άφρησά με τή Φαουστίνα. 'Ηρθα μπροστά για να μη φτάση κοντά σου ξαφνικά....

*) 'Η άρχή του στο παρασμένο φύλλο.

ΣΥΛΒΙΑ. — Καλί μου δάσκαλε, τί χέρες σ' άς χρεωστώ!

(*Ο γέρος κάνει τό άθελο τό κίνημα να πλώση τά χέρια προς αυτή. Και ή Συλβία σκύβει έλαφρά και του προτείνει τό μέτωπο, που με τά χείλη του τό άγγίζει εκείνος).

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. — Πόσο εύτυχής είμαι που σ' άς ξαναβλέπω, καλή μου Συλβία, και σ' άς ξαναβλέπω καλά πια και γερή! 'Η θάλασσα σ' άς ώφελεί. 'Η θάλασσα είναι μάλιστα πάντα ή μεγάλη ή παρηγορήτρα. 'Εκεί κάτω, στο Κάστρο των Μαρμαρών, πολύ σ' άς είχαμε στο νού.

ΣΥΛΒΙΑ. — Δέν είναι τόσο μακριά άποδω τό Κάστρο των Μαρμαρών.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ, (δείχνοντας τά μακρινά άκρογιάλια). — Είν' εκεί κάτω, κάτω από τή Σεραβέτσα, δώθε από τή Μάσσα.

(Κυτίζοννε άπό τά τζάμια στην άπόσταση).

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. — Πώς φ'ίνονται καλά σήμερα τά βουνά τής Καρράρας! Μπορείς να μετρήσης τίς κορυφές μια μια. Δέ θυμούμαι άλλη μέρα τόσο φεγγερή σαν αυτή. Ποιός εϊτανε μαζί σου, Συλβία; 'Η Σειρνούλα; Μου φάνηκε πως τήν είδα να φεύγη προς τή θάλασσα. Και, να και τά ίχνη της:

φύκια, κοχύλια, άστρα τής θάλασσας.

(Δείχνει τον παιδιάτικο τό θησαυρό, που είναι σκορπισμένος χάμου).

ΣΥΛΒΙΑ. — Ναι, εϊτανε μαζί μου πρωτύτερα.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. — Ποιά είναι ή Σειρνούλα;

ΦΡΑΝΤΖΕΚΑ. — Μια μικρή τρελλή του δρόμου.

ΣΥΛΒΙΑ. — Μια που βλέπει δράματα κ' έχει τό χάρισμα του τραγουδιού: ένα πλάσμα όνειρο κι άλήθεια, που μοιάζει ίσκιος θαλασσινός. Όταν τή γνωρίσετε και θα τήν άγαπήσετε όπως έγώ.

«Αμα τήν ξέρη κανείς, άμα τήν άκούη'νά μιλά, καταλαβαίνει πολλά πράματα βαθιά. 'Αθηνιά, θα σ' άς φαν' ή τέλεια: πάντα να δίνη και ποτε να μη ζητ' ή».

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. — Σ' άς μοιάζει σ' αυτό.

ΣΥΛΒΙΑ. — 'Όμείνα, όχι. 'Ηθελα και να μπορούσα να τής έμοιάζα σ' αυτό: μα τό πως μου άπόλειψε και με νίκησεν ή πλάνη τής ζωής. Τί τυφλωμός! Τόσα ζήηητα, ώστε για να τάποχτήσω, κατάντησα και ψέμμα να πώ: έγώ! Και να με μισερή, κολοδή, για ποινη τής ψευτιάς μου. Είχα άπλώσει παραπολύ όρημητικά τά χέρια προς ένα άγαθό, που μου εϊτανε άποκλεισμένο από τή μοίρα. Δέν παραπονιόμαι, δε θρηνώ. 'Αφού είν' άνάγκη να ζω, θα ζήσω. 'Ισως μια μέρα εϊρηνέψη ή ψυχή μου.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΞ.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Α. ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1908

Κατάστασις τῆς 30 Ιουνίου 1908

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Ταμείον	1,421,685.90	Κεν. Καταστ. [Υποκαταστ.]	2,907,272.95	Κεφάλαιον μετοχικῶν διαγερμένων εἰς 20,000 μετοχὰς	4,000,000.—
Εἰσπ. λ/ροῦ	1,455,587.06	Τραπεζικὰ γραμμάτια Τραπεζῆς	268,945.—	Κεφάλαια ἀποθεματικά	9,500,000.—
Λόγιστοι λογαριασμοὶ ἐπὶ ἀποθήκῃ	24,709.175	Τραπεζικὰ γραμμάτια ἑπιχειρηματῶν καὶ μονοδράκων	1,545,446.—	Τραπεζικὰ γραμμάτια ἐν κυκλοφορίᾳ	62,778,575.49
Καταστήματα Τραπεζῆς	84,304,700.—	Ἐπιχειρηματῶν	42,995,660.84	Τραπεζικὰ γραμμάτια ἐπὶ ἀποθήκῃ	51,652,179.19
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν	176,785.68	Προσόν ἐπιδοθέντος ἑθνικοῦ δανείου εἰς χρο- νὸν ἑλληνικῆς ἀγορᾶς 4 οἷο τοῦ 1902.	8,163,714.28	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν καὶ μονοδράκων	10,500,000.—
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	244,452.78	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	62,778,575.42	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	6,823,241.90
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	9,036,433.98	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	10,500,000.—	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	10,552,855.57
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	15,028,503.60	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	59,013,875.—	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	9,962,032.71
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	543,007.66	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	2,893,500.—	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	179,267.85
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	2,170,099.85	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	421,238.46	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	660,743.92
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	8,922,122.05	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	2,718,107.51	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	199,544.42
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	1,038,247.75	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	9,960,369.80	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	6,154,761.74
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	6,203,966.70	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	7,999,266.80	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	335,365.55
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	1,795,290.10	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	3,907,980.45	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	2,267,886.55
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	2,818,853.65	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	5,622,801.77	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	4,476.—
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	2,808,448.12	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	21,007,957.91	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	515,498.73
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	18,148,409.89	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	18,148,409.89	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	1,019,791.45
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	1,073,414.06	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	40,229,781.36	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	3,163,714.38
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	366,642.22	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	793,964.67	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	81,715.01
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	427,922.15	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	21,368,080.57	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	1,273,653.98
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	7,928,593.55	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	44,741,947.82	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	76,568,114.27
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	11,961,340.59	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	227,920.55	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	41,871,390.—
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	13,423,497.02	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	15,995,209.25	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	20,472,800.—
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	32,750,007.23	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	4,706,185.76	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	2,556,308.—
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	23,618.94	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	4,659,662.—	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	233,487.50
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	203,901.61	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	1,250,000.—	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	11,005,153.26
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	1,480,439.10	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	786,700.—	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	769,327.92
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	14,514,770.15	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	4,884,838.89	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	520,749.02
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	473,505.50	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	3,995,408.82	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	58,616.04
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	4,232,680.86	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	3,015,312.70	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	59,009.01
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	141,995.72	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	1,963,156.17	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	2,873,316.98	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	3,220,378.50	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	1,060,900.—	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	2,466,450.65	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ	303,156.17	ἑθνικῆς ἀγορᾶς	1,218,560.—	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ		ἑθνικῆς ἀγορᾶς	720,000.—	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ		ἑθνικῆς ἀγορᾶς	150,000.—	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	
Καταστήματα ἐπιχειρηματῶν ἐπὶ ἀποθήκῃ		ἑθνικῆς ἀγορᾶς	337,488,627.69	Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον μετοχικῶν διαγερμένων εἰς 20,000 μετοχὰς	4,000,000.—
Κεφάλαια ἀποθεματικά	9,500,000.—
Τραπεζικὰ γραμμάτια ἐν κυκλοφορίᾳ	62,778,575.49
Τραπεζικὰ γραμμάτια ἐπὶ ἀποθήκῃ	51,652,179.19
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν καὶ μονοδράκων	10,500,000.—
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	6,823,241.90
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	10,552,855.57
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	9,962,032.71
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	179,267.85
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	660,743.92
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	199,544.42
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	6,154,761.74
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	335,365.55
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	2,267,886.55
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	4,476.—
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	515,498.73
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	1,019,791.45
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	3,163,714.38
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	81,715.01
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	1,273,653.98
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	39,363,155.12
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	76,568,114.27
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	117,197,922.98
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	41,871,390.—
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	20,472,800.—
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	2,556,308.—
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	233,487.50
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	6,280,140.25
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	4,725,013.01
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	543,285.81
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	426,042.11
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	769,327.92
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	520,749.02
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	58,616.04
Καταθέσεις ἐπιχειρηματῶν	59,009.01

Ἔνοιωθα νὰ γεννιέται ἐντός μου αὐτὴ ἡ ἐλπίδα, ἀκούγοντας τὴ φωνὴ κεινῆς τῆς κοπελλούδας τῆς ἀπλῆς καὶ ἀθώας πού μπορεῖ καὶ δασκαλεῖ τὰ πράγματα τὰ αἰώνια. Μοῦ εἶπε πῶς θὰ μοῦ φέρῃ κ' ἓνα ἄστρο κάθε πρωτὶ

(Προσπαθεῖ νὰ χαμογελάσῃ. Ἡ ἀδερφή ἔχει μείνει κοντὰ στὰ τζαμιωτὰ καὶ φαίνεται προσηλωμένη στὴ θέα τῶν μακρυνῶν βουνῶν μὰ ἡ σκιά τῆς λύπης σκεπάζει τὸ πρῶτό της τὸ πρόσωπο).

— Γιὰ δῆτε ἐκεῖ, δάσκαλε, τὴ Γυναίκα μὲ τὸ μπουκεττάκι. Ἦθε μαζί μου. Τώρα, ἀμα τὴ βλέπω, ἔχει κάτι τὸ νεκρικό γιὰ μένα· ὅμως δὲν μπόρεσα νὰ τῆνε χωριστῶ. Τὴ θυμάστε, δάσκαλε, ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα τοῦ Ἀπρίλη; καὶ τὴν κεφαλὴ τῆ στεφανωμένη;

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. — Θυμοῦμαι, θυμοῦμαι....

ΣΥΛΒΙΑ. — Ἡ νέα ζωὴ.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. — Σὲ κάθε πρᾶγμα εἶναι κ' ἓνας οἰωνός.

ΣΥΛΒΙΑ. — Ἄμα βλέπω καὶ περνοῦν οἱ καμῆλες φορτωμένες μὲ φράγκα, ἐκεῖ, πέρ' ἀπὸ τὸν Ἄρνο, στὰ χαμόδεντρα τοῦ Γόμπου, ξαναθυμοῦμαι τὸν ἐρχομὸ τοῦ Κοσμά τοῦ Δάλβου, τὴ χαρὰ κεινῆς τῆς βραδυᾶς, τὸ σκαραβατο πού ἔβαλα μὲς τὴ μέση σὲ

μιὰν ἀγκαλιὰ τραντάφυλλα κομμένα ἀπ' τὴ Μπεάτα. (Γυρίζει πρὸς τὴν ἀδερφή της).

— Ὁ, Φραντζέσκα, μιλῶ κι ὡς τόσο ἡ καρδιά μου τόσο μὲ πονεῖ, πού δὲ βαστῶ πιά. Πού εἶναι ἡ Μπεάτα;

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ, (σφιγμένη ἀπὸ τὸν πόνο). — Θέλεις λοιπὸν νὰ τῆνε δῆς τώρα; Ἐχεις τὴ δύναμη;

ΣΥΛΒΙΑ. — Ναι, ναί, εἶμαι δυνατὴ, εἶμαι εἰσιμη Ἡ ἀργοπορία εἶναι χειρότερη.

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. — Τότε πηγαίνω νὰ σοῦ τὴ φέρω.

ΣΥΛΒΙΑ, (μὴ κατορθώνοντας νὰ συγκρατήσῃ τὴν ἀγωνία της). — Περίμενε μιὰ στιγμή. Δὲ μένετε μαζί μας ἰδῶ, ἀπόψε, δάσκαλε; θὰ χαρῶ.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. — Αἶ, λοιπόν, ναί, μένω.

ΣΥΛΒΙΑ. — Μποροῦμε νὰ σὰς φιλοξενήσουμε. Θὰ βάλω νὰ ἐτοιμάσουνε τὸ δωμάτιό σας. Περίμενε, Φραντζέσκα, μιὰ στιγμή. (Τὴν πιάνει σπασμὸς, πού δὲ μπορεῖ πιά νὰ κρατήσῃ τὴν ἀγωνία της. Πηγαίνει πρὸς τὴν πόρτα μὲ τὴν ὁρμὴ τοῦ ἀνθρώπου, πού τρέχει νὰ κρύψῃ τὸ κλάμμα πού εἶν' ἐτοιμο νὰ ξεσπάσῃ).

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. — Θέλεις, νάρθω, Συλβία;

ΣΥΛΒΙΑ, (μὲ πνιγμένη φωνή). — Ὁχι, ὄχι.

(Γίνεται ἄφαντη).

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. — Ἄ, τί κατάρτα, τί κατάρτα! Τῆνε βλέπετε; Ὅσο εἶτανε στὸ κρεβάτι, κάτω ἀπὸ τὰ σκεπάσματα, μὲ τοὺς ἐπίδησους, δίχως αἶμα στὴ μορφή, ὅλη ἡ φρίκη τῆς συμφορᾶς τῆς δὲν εἶτανε φανερὴ. Μὰ τώρα πού εἶν' ὀλόφθρη, τώρα πού περπατεῖ, πηγαίνορχειται, ξαναβλέπει τὰ φιλικὰ τὰ πρόσωπα, ξαναβρίσκει τὶς συνήθειες τοῦ πρωτινοῦ καιροῦ, πᾶει νὰ κάμῃ τὰ κινήματα πού εἶτανε φυσικά της.... Βάλτε μὲ τὸ νοῦ σας!

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ. — Ναι, εἶναι ἡ μοῖρά της παραπολύ σκληρὴ. Θυμοῦμαι ἀκόμα τί εἶπατε μὲ τὴ σιογορῆ, βλέποντάς τῆνε, ἐκείνη τὴ μέρα τοῦ Ἀπρίλη: «Λὲς κ' ἔχει φτεροῦγες!» Ἡ ὁμορφιά καὶ τὸ ἀνάλαφο τῶ χερῶ της τῆς δύνανε τὴν ὄψη πλάσματος φτερωτοῦ. Εἶταν ἀπάνω της κάτι σὰν ἀδιάκοπο φτεροῦγισμα. Τώρα φαίνεται πῶς σέρνεται....

ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑ. — Καὶ εἶτανε ἀνώφελη ἡ θυσία, ὅπως εἶ ἄλλες· δὲν ἔκαμε τίποτα, δὲν ἄλλαξε τίποτα: αὐτὴ 'ναι τῆς μοῖρας ἡ θηριωδία. Ἄν τῆς ἔμενε ὁ Λούκιος, πιστεῖτε θὰ εἶταν εὐχαριστή- μὴν πού δυνήθηκε νὰ τοῦ δώσῃ αὐτὸ τὸ δῆγμα τὸ ὑστερνό, πού δυνήθηκε νὰ τοῦ κάμῃ ὡς καὶ τὴ θυ-

“Ο ΝΟΥΜΑΣ”

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ
ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την Αθήνα Δρ. 8.— Για τις Επαρχίες Δρ. 7
Για το Εξωτερικό Δρ. Χρ. 10.

Για τις επαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες (2 Δρ. την τρι-
μήνα) συνδρομές.

Κανένας δε γράφεται συνδρομητής ή δε στείλει μπροστά
τη συνδρομή του.

10 λεπτά το φύλλο λεπτά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κιάσκια (Σύνταγμα, Όμόνοια, Εθν. Τράπεζα Ύπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχιάδρου (Ακαδημία), Βουλή, Σταθμός ύπόγειου Σιδηροδρόμου (Όμόνοια), στα βιβλιοπωλεία “Εστίας Γ. Κολάρου και Σακέτου (άντικρυ στη Βουλή).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Οι φημερίδες μας στην Τουρκιά— Τι μπορεί να καταφέρει ο Τσαγκάρης— Ρεκλαμοματώματα του Σιάνη— Ο παπαληστής— Υπουργική μέριμνα.

ΟΙ ΔΙΚΟΙ ΜΑΣ που ζούνε στην Τουρκιά δεν έχουν να ωφεληθούν και μεγάλα πράματα από τις Ρωμαϊκές φημερίδες που δώ κι εμπρός θα μπαίνουνε λιότερα και θα πουλιούνται στο “Οθωμανικό Κράτος” Ο τι ωφελήθηκαν έχουμε τώρα έμεις, θα ωφεληθούνε κι αυτοί και μιά τέτια ωφέλεια (να την πούμε και ζητιά, μέσα είμαστε) δεν μπορεί να λογαριαστεί και σημαντικό πράμα.

Όσοοο ή δεν ωφεληθούν οι Τουρκομερίτες, από το καινούριο αυτό αγαθό, θα ωφεληθούνε μεις που ζούμε στο Λεύτερο Κράτος, θα ωφεληθούν και οι ίδιες ακόμα οι φημερίδες, όχι μοναχά ελικά μιά και ήθικά, κι ακούστε πως :

Πρώτα πρώτα οι φημεριογράφοι μας θα συμαζώσουνε λίγο τη γλώσσα τους, στα γράφουνε για τα εξωτερικά ζητήματα και θα πίνουνε να δημοκοπούν και να πενταρολογούνε με τις ψευτιές και με τούς ταρτορισμούς, αφού τα τέτια θάν τους κλείσουν το δρόμο της Τουρκιάς, θάν τους βλέπουνε δηλ. την κυκλοφορία τους—τό μόνο πράμα που λογαριάζουνε οι Αθηναίοι φημεριογράφοι. Από την άλλη μεριά, μιά και θα μπαίνουνε στην Τουρκιά, θάρχησανε να γίνονται σεμνότερες κι άθροπιώτερες, αφίνοντας πιά τα βρώμικα άναγνώματά τους και τις άλλες άηδίες τους—πράματα που οι Τουρκομερίτες δεν τα πολυγοστάζουν και που οι Ρωμιοί, και μάλιστα οι Αθηναίοι, τα συνειθίσανε και τα χάρφουμε για μοναδική πνευματική τροφή μας μαζί με τις θεατρικές σαχλοπιθώρηδες.

Νά, το μόνο αγαθό που ελπίζουμε να μς φέρει ή Σουλ-

τανική άδεια που δόθηκε να μπαίνουνε λιότερα οι Ρωμαϊκές φημερίδες στην Τουρκιά. Και το αγαθό αυτό δεν είναι μικρό, ήμα λογαριάζει κανείς πόση άνάγη είχε ο άχαλιέντος πιά τύπος μας να μπει κάτω από Τουρκική λογοκρισία— έστωντας και συνταγματική.

*

ΝΑ ΠΑΙΝΕΣΟΥΜΕ και τον Τσαγκάρη του “Κεντρικού Πρακτορείου”, γιατί του άξίζει. Τα κατάφερε σι τρείς μέρες νάν τα κανόνισι τα πράματα και να ιδρύσει τα ύποπραχτορεία του στην Τουρκιά και να βάλει τη δουλειά στο δρόμο της.

Ο Τσαγκάρης όλα τα κταφέρει γιατί είναι άήρωπος με θέληση και με ενεργητικότητα. Θα καταφέρει λοιπόν και τούτο, άμα το θελήσει, να βάλει δηλ. χαλιναρι στις φημερίδες, ενεργώντας ή α είδος Τουρκική λογοκρισία πάνω σ’ αυτές. Κ’ έχει κάθε δικαίωμα νάν το απαιτήσει. Για να ιδρύσει τόσα ύποπραχτορεία, θα πει πως έκαμε έξοδα σημαντικά και πως έστειλε από άθρώπους που κρεμάσανε την τύχη τους στο πούλημα των φημεριδιών. Άμα δε γράφονται καλά και σεμνά οι φημερίδες, δε θα πουλιούνται κι άμα δεν πουλιούνται, όλοι αυτοί οι άθρώποι καταστρέφονται κι ο Τσαγκάρης χάνει τον παρά του.

Σ’δερένια λόγια που δε σηκώνουν αντίλογό.

*

Ο ΣΤΑΗΣ κάλεσε δώ για τον έρχόμενο μήνα όλους τους Έλληνοδασκάλους να πέρουνε, λέει, μερικά μαθήματα παιδαγωγικά από τούς επιθεωρητές τω σχολείων. Ο τα συλλογιζόμαστε πως το πρώτο και κύριο πράμα, το ζήτημα της γλώσσας που δδάσκειται στα σχολεία, δε λογαριάζεται καθόλου, θαρρούμε πως τα τέτια παιδαγωγικά μαθήματα μοιάζουνε με το να ζητάει κανείς να ξανακαινούργισι ένα γέριχο δέντρο, κλαδεύοντάς το, όταν σι ρίζες του είναι και μένουνε σάπιες.

Μι ή κ. Στάης θέλει πάντα να γίνεται λόγος για δούτονε και τίποτ’ άλλο δε λογαριάζει.

*

ΕΝΑΣ καπνέμπορος που ληστεύτηκε τις προάλλες στο Άγγελόκαστρο, κατάγγειλε πως στη ληστεία είναι άνακατωμένος κι ή παπάς του χωριού.

Και φυσικά, όταν και τούς παπάδες τούς διορίζει ή Πολιτική και μπορεί έτσι ή κάθε κατασκοκλήφτης να διοριστι παπάς, σώνει μοναχά να χει προστάτη κανένα Βλαχευήμαρχο.

*

ΑΦΟΥ όλα πιά τα ξετελώσαμε σε τούτο το Κράτος, άρχινήσαμε να φροντίζουμε και για τό...μουσικό μας άστημα. Ο κ. Λεβίδης, λένε, σύστησε στο Διευθυντή της Άστυνομίας να φροντισι εώστε αί όρχήστρες των καφενείων άνακρούσων εναλλάξ και όχι συγχρόνως και εν ανταγωνισμό, έξ εϋ έπέρχεται οίκτρα κακοφωνία.

Νά, Ύπουργός άληθινός μι φορά κι όλα τάγαθά μπορούμε πιά νάν τα καρτερούμε άπ’ αυτόν ! Και μάννα μπορεί να μς βεξει και μιά μέρα !

ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΔΙΗΓΗΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΡΩΣΤΟΥΣ

Δημοτικό Νοσοκομείο “Η Έλλης”. «Αΐθουσα Άσκληπιός». Κλινική του καθηγητή κ. Γεράσιμου Φωκά.

Μάρκος Λαγκάδας, γεωργός, 60 χρονών, από την Τήνο, έχει καρκίνωμα της φύσης.

«Αυτό δεν το είχα από μικρός έγω, μάτια μου αυτό, να σάς δώσω να καταλάβετε, άπάνω από το κεφάλι, είναι τώρα ένα, δύο, τρία έτη από το ένα μέρος άρχισε, ματάκια μου, κ’ έγινε ως είδος πέτρα έτουρξισεν, έγινε, κατάλαβες, όλο ως είδος πέτρα άρχισεν, τέλος πάντων, ματάκια μου, και έσέκαπεν όλο το μέρος αυτό και εκλείστηκε το μέρος όπου όρούσα, όπως τώρα είναι κλειστό, κατάλαβες και με εξακολουθούσεν, μάτια μου, μι άφγούρα, όπου ήθελα να ξύμωμι, τέλος και εξέρχεται όλη και εις διάστημα ενός μηνός μου ήρθεν και ως είδος αίμα, αλλά δεν έγιώριζα, κατάλαβες: από μέσα από την φύσκα ;... άπ’ έζω ;... δεν έγιώριζα έγω, μωρέ ματάκια μου, επειδή δεν καταλαβα έγω. Άπ’ όλίγο κατ’ όλίγο όλο κλείει περισσότερο και, μάλιστα, το ούρος δεν έρχεται: άπ’ όλίγο κατ’ όλίγο και όλο κλείει εκεινο το έπίδεσμα, κατάλαβες, και το έμποδίζει: όποτε ήθελα να πάγω μ’ εκκιγεν, βλέπεις: όταν επήγα να άπ’ έσπέρως εις εις το πρωϊ συνάζονται κάτι ως είδος φλέματα. Τί να σάς είπω άλλο, μάτια μου, αυτά».

Είχε φίμωση από γεννηταρούδι: έχει χρόνο και πέρα που παρουσιάστηκε σκληράδω με πόνους και μεγάλωμ της φίμωσης: οι ίλιές της βουβωνας άπ’ έδω και άπ’ εκει είναι φουσκωμένες. Έγινε άκρωτήριασμα από τη ρίζα της φύτης στις 20 Μαρτιού: έβάλλθηκε στεκούμενος καθέτηρας και ύστερα άφαιρέθηκαν οι ίλιές: μετά την έγχείρηση έπαθε ένα δυνατό μόλεμα που τον έκράτησε στο νοσοκομείο 44 ήμέρες: έφυγε γιατρεμένος.

Κώστα Πάνος, 35 χρονών, ζευγίτης, από το Λιδωρίκι, έχει κατέθασμα άριστερό.

«Τί να σου πώ, βρε άδερφέ ! νά, αυτό, άρρωστος είμμι, κατεθασμένος: άς πάη κατ’ άνέμου ! ει: ναι τέσσερα χρόνια: τρού στ’ άνάθεμα ! Πρωτ’ άρχή

όγιεινοί, όλοπότιστοι μ’ άναλιτό χρυσάφι, γίνονται άναίερο μ’ έναν τρόπο θανατικό, σαν να χάνουνε τις ρίζες για να κολυμπήσουν μέσα στη χαρά της εδωδιής των: οι μαμαροφώρες Άλλεις άπόμακρα γράφουνε στον ούρανό μιά όμορφιάς γραμμή, όπου ξανοίγεις τόνειρο που αναβρύζει από το φυλακισμένο πλήθος των κοιμισμένων άγαλμάτων).

(Ξαναπροβαίνει στη σιγαλιά ή Σειρηνούλα και άκούεται ή καθάρια φωνή της).

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ.—Είσαι μονάχη ;
ΣΥΛΒΙΑ.—(με κομμένη άναπνοή).—Ναι, περιμένω.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ, (πλησιάζοντάς).— Έκλαψι ;
ΣΥΛΒΙΑ.—Ναι, λίγο.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ, (με άπειρη ψυχολογία).—Θαρρείς πως εκλαιγες ένα χρόνο. Έχεις τα μάτια σου καμμένα. Πάρα πολύ σου πονάει ή καρδιά.

ΣΥΛΒΙΑ.—Σώπα. Δεν μπορώ να σφιζω την καρδιά μου. (Στρυμάνεται επάνω στον κορμό της ροδοδάφνης που είναι κοντά της, σπασμωδικά, μη μπορώντας πιά να βαστάξη τον άγώνα της προσδοκίας).

— Τώρα έρχεται, τώρα έρχεται. (Αφήνει τον κορμό και ξαναμπάνει στο δωμάτιο, σαν πιασμένη από την τρομάρα, με τα κινήματα του άνθρώπου που

γυρεύει άουλο).

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΜΠΕΑΤΑΣ, (άπό μέσα από τις ροδοδάφνες).—Μαμμά ! Μαμμά !

(Η μητέρα άνασκιρτά, στρέφει, τρομαχτικά χλωμή).
Μαμμά !

(Η κόρη δρομά προς τη μητέρα με μι κραυγή χαράς, με το πρόσωπο όλ’ άναμμένο, ζεστή, με τα μαλλιά λυμένα, λαχανιασμένη σαν από τρέξιμο πολύ, κρατώντας μιά άγκυλιά άνάκατα λουλούδια. Καθώς δρομά, πέφτουν τα λουλούδια. Η μισερή γέρνει προς τα χεράκια που της περισφιγγουν το λαιμό, προσφέρει την έτοιμόδανη μοσφή της σταχόροτα φιλά).

ΣΥΛΒΙΑ.—Μπεάτα μου ! Μπεάτα !

ΜΠΕΑΤΑ, (λαχανιασμένη).—Άχ, πόσο έτρεξα, πόσο έτρεξα ! Έφυγα, μοναχή μου. Έτρεξα, έτρεξα... Δέ θέλανε να μ’ άφήσουνε νάρθω. Άχ, μιά έγω έφυγα, με την άγκυλιά μου τα λουλούδια. (Σκεπάζει με νέα φιλά το πρόσωπο της μάνας).

ΣΥΛΒΙΑ.—Είσαι όλη μουσκεμένη άπ’ τον ιδρώτα, είσαι όλη ζεστή, καις... Θεί μου !

(Με την δρομή της στοργής, πηγαινει να κάμη το φυσικό το κίνημα πως θα τη σκουπίση κρατιέται όμως, κρύβει στις δίπλες του φορέματος τα νουλλόχερά της: και ένα ρίγος φρίκης, φανερό, της διαπερ-

νά όλο το κορμί).

ΜΠΕΑΤΑ. Γιατί δε με πιάνεις ; Γιατί δε με σφιγγεις ; Πιάσε με, πιάσε με, μαμμά !

(Ανασηκώνεται στις μύτες των ποδιών της, ως για να την άρπάξη το μητρικό το άγκάλιασμα. Η μητέρα άποτραβείται, άνήμπορη πιά να βαστάξη).

ΣΥΛΒΙΑ.—Μπεάτα !

ΜΠΕΑΤΑ, (επιθετική).—Δέ θέλεις ; Δέ θέλεις ;
ΣΥΛΒΙΑ.—Μπεάτα ! (Προσπαθεί να εκφράση το χαμόγελο με τα σβημένα της τα χείλη, που τα στρεβλώνει ο πόνος ο άπερίγραπτος).

ΜΠΕΑΤΑ.—Πιχλίδια μου κανείς ; Τί κρύβεις ;
Ω, δός μου, δός μου αυτό που κρύβεις !

ΣΥΛΒΙΑ.—Μπεάτα ! Μπεάτα !

ΜΠΕΑΤΑ.—Σου έφερα λουλούδια, τόσα πολλά λουλούδια ! Κύττα, κύττα ; (Καθώς γυρεύει για να μαζέψη τα πεσμένα λουλούδια, βλέπει το άγριοκόριτσο, τη φιλενάδα της: και τη γνωρίζει).

— Ω, ή Σειρηνούλα ! Έδω είσαι ;

(Η Σειρηνούλα είναι εκει, εμπρός στα τζάμα, δροσοτέλωτη, βουβός μάρτυρας, με τα μάτια προσηλωμένα προς τη μάνα τη θλιμμένη. Όπως ή πνοή του άνέμου, που περνά και ξαναπερνά μες από του χαμόδεντρο τα φυλλώματα και τα κάνει και σιγο-

μου φάνηκε ἐδῶ καὶ τέσσερα χρόνια· εἶχ' ἀνεβῆ ἀπάνω σὲ κλαρί, τρῶς στὴν ὥρα· ἐκεῖ πού ἀνέβηκα τσακίστη· ὁ κλῶνος κ' ἐσυρ' ἄξαφνα χάμου· ἐκεῖ πού ἐσυρὰ χάμου κατάλαβα ἕναν πόνο ἰδῶ ζερβά μεριά· ἔ! τί! θέλει καὶ πολὺ νὰ γίνῃ τὸ σακατηλίκι; μέσα σὲ δέκα μέρες κυττάω καὶ τί νὰ ἰδῶ· εἶχε πεταχτῆ χαμπηλά κατσούλα, ἐδῶ στὸ φτενό, πλάι ἀπὸ τὸ προσκέφαλο· σὰν πετάχτηκε ἡ κατσούλα τί νάναί, τί νάναί, λέω· ρωτῶ κάποιον, κατέβασμα, μου λέει· μπρέ, νὰ πᾶρ' ὁ διάολος! πετάγονταν ἕνα μικρὸ πράμα ἀπάνω ἀπὸ τὸ χτένι· ἕνα πρᾶματάκι βλέπεις, μὰ ἔκανε τὸν ἔργο του· ἔ! ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀργασία πού ἐργάζομαι, χαί, χαί, ἀπὸ τὴν ἀργασία πού ἐργάζομαι πετάξαν ὄξω· χαί, χαί, μὲ τὸν καιρὸ μεγαλωσε ἴσια μ' ἕνα καρδί· ἔβαλα δέμα τίποτε· τρῶς! στ' ἀνάθεμα αἱ στάνουμαν καὶ πόνους, κάποτε κάποτε· καὶ λίγο λίγο ροβόλαε ἴσια κάτω ὡς τὴ σακκούλα· πῆρε κατήφορο καὶ τώρα ἔχω κάποτε κάποτε σφαγιά, ὄντας εἶναι νότια καὶ ὄντας νὰ κἀνω κόπο. Μὲ βιάζει πολὺ κ' ἔχω πόνο μέσα στ' ἄντερα ὄντας περπατήσω πολὺ. Αὐτά· τίποτις ἄλλο· ἔ! τώρα θέλοντας μὴ θείλοντας ἦρθα γιὰ ἐγγείριση· καὶ τί ἐγγείριση θὰ μου κάνουν! τρῶς στ' ἀνάθεμα! τόσα ἔξοδα νάρθω· κάθωμαι καὶ πέντε μέρες ἰδῶ μέσα.

Εἶχεν ἀριστερὴ βουβωνοκλήη μέτρια καὶ τοῦ ἔγινε ἐγγείριση ριζική κατὰ τὴ μέθοδο τοῦ Bassini στίς 9 τοῦ Φλεβαρίου φέτος.

Στίς 2 τοῦ Μαγιοῦ φέτος μᾶς ἦρθαν τρία διπλά παραλυτικά ὑστεραπόχτητα λαβδοπόδαρα, τρία χωριατόπουλα ἀπὸ τὰ Φέσσαλα, παιδιὰ τσοπαναράϊων, τὸ α'. 7 χρονῶν, τὸ β'. 4, καὶ τὸ γ'. 3.

Οἱ γονεῖοι τῶν δηγοῦνται ὅτι ἀμέσως καθὼς ἔρχισαν νὰ περπατοῦν ἀποχτοῦσαν διπλὸ λαβδοπόδαρο πού ἔβαινε μὲ τὸν καιρὸ. Τὸ νεβρολογικὸ ἐξέταση δείχνει ὅτι ἡ παθησιὴ δὲν εἶναι περιφερική· εἶναι νωτιαία γιὰ τὴν ἰσχυρὰ ἐγκεφαλικὴ δὲν παρουσιάζει· κ' εἶναι βέβαιον ὅτι προήρθε ἀπὸ μυελίτη τῶν μπρεστινῶν κεράτων· ἀπ' ὅπου καὶ ἡ μυελίτη ἀτροφία πού ἀκολουθεῖ. Ἐκάναμε καὶ ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ ὑπερδερματικὰ σκονιοτομῆς τοῦ Ἀχιλλεῖου σκονιοῦ, ἰσθμια καὶ συγκράτημα μὲ γύψινου· ἐπίδεσμος. Τὸ πρῶτον παιδί ἐξῆν ἀπὸ τὸ λαβδοπόδαρον εἶχε καὶ μεγάλο παραμόρφωμα τοῦ στραβοῦ ποδαρίου ὥστε εἶταν ἀδύνατον τὸ τέλει ἰσθμια καὶ ἀπο-

τρέμων, ἔτσι ὁ πόνος τῆς μάννας φαίνεται νὰ κυριεύῃ καὶ νὰ ποτίζῃ ἐκείνον τὸ λιγνὸ κορμὶ, ὅπου τὸ ζῶντι δ' ἦλιος ὁ λοξὸς μὲ τίς χρυσοὺς κορδέλλες του).

— Κύττα πόσα; "Ὅλα γιὰ σένα!

(Ἡ μικρὴ μαζώνει τὰ λουλούδια τῆς).

— Πάρ'τα! (Ὁρμᾶ πάλε πρὸς τὴ μητέρα τῆς, πού τραβιέται πίσω).

ΣΥΛΒΙΑ.—Μπεάτα! Μπεάτα!

ΜΠΕΑΤΑ, (κατασαστισμένη).—Δὲν τὰ θέλεις; Πάρ'τα. Πιάσε τα!

ΣΥΛΒΙΑ.—Μπεάτα! (Πέφτει στὰ γόνατα, νικημένη ἀπὸ τὸν πόνο, σωριασμένη κάτω σὰν ἀπὸ χτύπημα πιδ δυνατὸ, —πέφτει στὰ γόνατα μπροστὰ στὴν τρομαγμένη κόρη τῆς· κ' ἕνα κῆμα δάκρυα, πού τρέχει ἀπὸ τὰ μάτια τῆς ὄντας τὸ αἷμα ἀπὸ τὴν πληγὴ, τῆς πλημμυρίζει τὸ πρόσωπο).

ΜΠΕΑΤΑ.—Κλαῖς; κλαῖς; (Κατατρομαγμένη πέφτει στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάννας, μ' ὄλα τῆς τὰ λουλούδια.—Ἡ Σειρηνούλα, πεσμένη καὶ ἀπὸ τὸν πόνο, γέρνει καὶ ἀγγίζει, μὲ τὸ μέτωπο καὶ τίς ἀπλωμένες τῆς παλάμες, τὸ χῶμα).

Τ Ε Λ Ο Σ

φασίστηκε νὰ γίνῃ ἀργότερα μὲ χειροδούλεμα (redressement manuel).

Στυλιανὸς Κορνάρου, 18 χρονῶν, ἀπὸ τὴν Κρήτη· λαβωμένος (τραῦμα μὲ σφαῖρα).

Ἐγὼ ἄμα μὲ χτυπήσανε μὲ τὴ σφαῖρα ἀμέσως ἔπεσα· καὶ ἀπὸ τὴ μείση καὶ κάτω ἐψύγηκα ἀμέσως· ἔτσι δὲ ἤμουν ὄσο πού μ' ἰσηκώσασι· καὶ μὲ πῆξαι σπῆτι. Παρασκευὴ βράδυ πού μ' ἔχτυπησασι καὶ Σάββατο βράδυ δὲν ἐκάμμουσα μάτι, παρὰ ἐμουγκρίζα· σὰν τῆς Τυρινῆς τὸ βόδι· οὔτε νὰ φάω, οὔτε νὰ πιῶ, οὔτε τίποτα· ἔτοτε σὰ ἰκατάλαβα, δὲν τὰ ἐκούουν ὀλωσθιόλου τὰ ποδάρια μου, μῆδε τὰ δαχτύλια μου δὲν τὰ ἐκούουν τότες. Ἐπῆα δὴ βολὲς στὸ Ρέθυμνος, στὸ γιαντὸ τὸ Ρολόη καὶ μὲ καμ' ἰγγείριση· ὀτάθελαι μου κάμη ἰγγείριση ἰλάφωνα ἀλίτως· τὴ δευτέρη βολὰ πού μὲ κάμαε ἰγγείριση κατ' ἄλλα καὶ πῆξαινα καλλίτερα λήγη ὄρα· μωλάρανε τὰ πόδια μου καὶ σήκωνα τὴν ἄντρα μου ἀπάνω· ὕστερα παραμπρὸς κακοσύνεψε πάλι. Τώρα ὑποφέρω· μου δίνει πόνους ἡ λαβὴ· ὄντᾶντι βαρεμένος ἰντᾶχει κανεῖς· ἴντ' ἄλλο πρᾶμα. Ἡ σφαῖρα εἶναι παῖξαι στὴν κουτάλα τῆς ζερβῆ· δὲν κατέχω πόσον κοντὰ· νὰ: στὸ ραχοκόκκαλο· στὸ ραχοκόκκαλο δὲ γροικῶ γιὰ νὰ πονῶ.

Ἦρθε στὴν κλινικὴ μὲς στίς 6 Μαρτιοῦ· ἡ σφαῖρα χῶθηκε πλάγια ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν κάτω γωνιὰ τῆς πλάτης καὶ τὸ θωρακικὸ μέρος τῆς ραχοκοκκαλίας καὶ χτύπησε στὴ ραχοκοκκαλιά· ἐκεῖ ἔφερε κάποια πίεση τοῦ νωτιαίου μυαλοῦ ἀπ' ὅπου προήρθε ἡ παράλυση τῶν κάτω ἄκρων· ἐπειδὴ τ' ἀποτελέσματα τοῦ τέτοιου εἶδους τίς ἐγγείρισεις εἶναι ἀμφίβολα κ' ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ἡ κατᾶσταση τοῦ λαβωμένου καλλίτερε μὲ τὸν καιρὸ γιὰ τοῦτο ἀποφασίστηκε νὰ μὴ γίνῃ καμμία θεραπεία καὶ ὁ ἄρρωστος ἔφυγε στίς 10 Μαρτιοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ. Ἐτυμολογίαν—ἐξακολουθήσας.

Ἀπὸ γεννητοροῦδι=συγγενῆς φίμωση.

Φίμωση=μπορούσαμε νὰ τὸ πούμε χάθωμα· ἀλλὰ αὐτὸ ἔχει πολλὰ σημάσια· χαθιά=φίμωτρο καὶ εἶδος χαλινάρι· χαθωμένος εἶσαι= ἕναν πού δὲ μιλάει· μὲ χάθωσε=μὲ οὐκέπασε τὰ μάτια, μὲ γέλασε· τὸν χάθωσε=τὸν ἔκανε ἀνίκανον νὰ κατᾶλῃ. Ἐπειτα ἡ λέξη ἡ φίμωση ἔχει μπῆ στὴν πρᾶξιμα ἐπιστημονική γλώσσα.

Πετᾶγονταν=στὸ ἴδιο μέρος λένε καὶ: πετᾶγεται, πετᾶνται, πετᾶται καὶ πετᾶται.

Σακκούλα=ἄλλος τὸ λέει πουργι (Χίος), καὶ ἄλλος ζιγάγι (Κρήτη).

Σφαγιά καὶ σφάγτης=πόνος διαπεραστικός.

Διπλά παραλυτικά ὑστεραπόχτητα λαβδοπόδαρα=ὁ ὀρισμὸς στὴν καθαρ. εἶναι: διπλοὶ παραλυτικοὶ ραιθόποδες, ἐπικτήτοι, λαβδὸ ποδάρι, καὶ λαβδὸς=λένε στὴ Θεσσαλία τὸ ραιθὸ. Σκονιοτομῆς=σκονιά λένε τοὺς τένοντες, ἀλλὰ σκονιά λένε καὶ τοὺς μῦς τοῦ λαίμου· τοὺς τένοντες πού κλεινοῦν τὸ γόνατο τοὺς λέν: ἀντικλείνιαι· ποντίκια λένε τοὺς μῦς τῆς γάμπας καὶ κυρίως τοῦ βραχίονιου, συχνότερα μάλιστα τὸ δικέφαλο γιὰ τὴν διαμαζεύεται γίνεται σὰν ποντίκι· τοὺς ἄλλους μῦς τοὺς λένε μὲ τὸ γενικὸ ὄνομα: φαχνά.

Κακοσύνεψε (καὶ στὴν Κεφαλ.) ξανακύλησε, χειροτέρεψε=ἔλα τὰ ρημ. αὐτὰ τὰ λέει στὴν ὑποσημείω.

Κουτάλα=ἡ νωμοπλάτη, ἡ πλάτη.

(Ἀπὸ τὴν κλινικὴ Φωκῆ)

ΡΩΜΑΙ ΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Νάτες οἱ ὀμορφες, Θέ μου τί κάλλη!
Σὰ γαρούφαλα μὲς τὸ μετᾶξι,
Μπαῖνον στὸ χορὸ, Θέ μου τί κάλλη!
Μὲ τὰ μάτια χάμου, μὲ τὴν τάξη.

Νά καὶ οἱ ἄγουροι νὰ κ' οἱ λεβέντες,
Ἄπ' τὸ καπηλειὸ ἕνας ἕνας βγαίνει,
Νά καὶ οἱ ἄγουροι, νὰ κ' οἱ λεβέντες,
Ποὺ τρεκλίζουνε χειροπιασμένοι.

Νά καὶ ὁ Βιολιντζῆς καὶ ὁ Λαγουντιέρης,
Φεσοπρόσωποι κρασοσταλάζουν,
Νά καὶ ὁ Βιολιντζῆς καὶ ὁ Λαγουντιέρης
Ποὺ μ' ἀχρεϊόλογα τίς νιὲς πειράζων.

Νά καὶ ἡ νιόννη, νὰ ἡ χαϊδεμένη
Ποὺ τὰ μάτια τῆς δὲν κοιτάζει,
Νά καὶ ἡ νιόννη, νὰ ἡ χαϊδεμένη
Τὸ χορὸ τραβᾶει, καρδιὲς ταράζει.

Ἄβαρα βιολιντζῆ καὶ θὰ χορέψω,
Εἶμαι ἡ νιόννη, ἡ παπαδοπούλα,
Βάρα βιολιντζῆ καὶ θὰ χορέψω
Τ' ἄντρα μου νὰ λυώσω τὴν καρδοῦλα.

ἌΝά τρελλάνω νιὸς καὶ παλληκάρια
Μὲ τὰ ταρναρίσματα τὰ χίλια,
Νά τρελλάνω νιὸς καὶ παλληκάρια
Ποὺ νὰ σκάσουν νιὲς ἀπὸ τὴ ζήλεια.

ἌΝά γενῆ καυγᾶς γιὰ πινομή μου,
Νά κοπῆ ὁ χορὸς μετὰ ἀπὸ μένα,
Νά γενῆ καυγᾶς γιὰ πινομή μου,
Γιὰ τὰ κάλλη μου τὰ μαγεμένα.

ΒΑΣΗ—ΛΑΚΗΣ

ΟΙ ΔΥΟ ΜΑΓΟΙ

(Παραμῦθι Σακαλάβικο)

Λένε πὸς τὰ παλιὰ χρόνια ὑπάρχανε δύο μάγοι ἔακουσμένοι, μὲ μεγάλη δύναμη στὰ μάγια καὶ στὰ γιαιρικά.

Ὁ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς καθόντανε στὴ Μανταγκασκάρη καὶ ὁ ἄλλος στὴν ἄλλη μεριά, πέρα ἀπ' τὴ θάλασσα, στὴν Ἀφρική. Κ' ἐπειδὴ κ' οἱ δύο εἶτανε περίφημοι ζουλενοῦντανε συναμεταξὺ τους.

Καθένας ἀπ' αὐτοὺς ἤθελε νὰ μείνῃ μονάχος στὴ γῆ, γιὰ νὰ εἶναι ὁ πιδ δυνατὸς στὸν κόσμον. Ἀποφασίσανε λοιπὸ νὰ χτυπηθοῦνε ὡς πού ὁ ἕνας τοὺς ἀπ' τοὺς δύο νὰ σκοτωθῇ. Κι ὁ πόλεμὸς τους νὰ μὴ γίνῃ οὔτε μὲ ντουφέκια οὔτε μὲ σπαθιά, μὰ μὲ τὰ μάγια τους.

Ἐτσι ὁ καθένας τους τοίμασε τὰ πιδ φοβερὰ γιαιρικά του, καὶ τὰ σκόρπισε στὴν ἀτμοσφαῖρα ἐναντία στὸν ἄλλον. Μὰ τίποτα δὲν ἔγινε μὲ τοῦτο, γιαι τοῦ ἕνός τὰ μάγια βερίσανε τοῦ ἄλλου πιδ δυνατὰ.

Στὸ τέλος ἀποφασίσανε νὰ πολεμήσουνε μὲ τίς πέτρες. Ἐκολήσανε πέτρες μεγάλες σὰ βουνά, καὶ τίς πετάξανε μὲ μεγάλη δύναμη. Καὶ πετάξανε τόσες πολλὲς καὶ μὲ τόση λῦσσα, πού καὶ οἱ δύο τους σκοτωθήσανε.

Αὐτὲς οἱ πέτρες εἶναι τὰ νησιά πού φαίνονται σήμερα μὲς τὴ θάλασσα μπροστὰ στὴ Μανταγκασκάρη. Ἡ Νοσιμπί, ἡ Μαγιόρκα, ἡ Ἀντζονάν κ' οἱ ἄλλες. Ἀπὸ αὐτὲς τίς πέτρες εἶναι καὶ τὰ βουνάλα καὶ τὰ βράχια πού βερίσκονται στὴν ἀκρογιαλιά, στὸ μᾶκρος τῆς στεριᾶς. Λένε μάλιστα πὸς πολλὲς βερίσκονται καὶ στ' ἄλλο μέρος, πέρα ἀπ' τὴ θάλασσα, στὴν Ἀφρική.

Ἀφοῦ σκοτωθήσανε οἱ δύο μάγοι τὸ αἷμα τους χύθηκε κ' ἔκαμε τὴ θάλασσα, τὰ δάκρυά τους κάμανε τὴ βροχὴ, τὰ κόκκαλά τους τὰ κορμὰ τῶ ὀντροῦ-

νε, τὸ περὶ τοὺς τῆ φλούδα τοὺς, καὶ τὰ μαλλὰ τοὺς τὰ φύλλα. Γιὰ τοῦτο καὶ σήμερα ἀκόμα γιὰ νὰ κάνουνε γιαιτρικὰ οἱ ἀθροῦποι, παίρνουνε νερό, φύλλα, φλοῦδες καὶ κομμάτια ξύλα.

Τὰ κεφάλια τοὺς δμως ὁ θεὸς Ζαναβάρης τὰ πῆρε σπῆτι του, καὶ μοίρασε τὸ μυαλό τοὺς, σ' ὄλους τοὺς ἀθροῦπους, μὰ δὲν ἔκαμε καλὴ μοίρασιά, γιὰτὶ ἄλλους ἔκαμε ἀθροῦπους γνωστικὸς καὶ ἄλλους τρελοῦς, ἄλλους ξυτηνητοὺς καὶ ἄλλους βλάκες, ἄλλους ποὺ ἔξερουνε καὶ κάνουνε γιαιτρικὰ καὶ ἄλλους ποὺ δὲν ἔξερουνε.

*Αναλογία (Μανταγκασκάρης) 8 τοῦ Ἀπρίλη 908.

ΛΑΒΑΖΑΝΓΚΑΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ὁ «Νουμᾶς» παύει ἀπὸ τοῦτο τὸ φύλλο γιὰ ἓνα μῆνα καὶ θὰ ξαναβγεῖ στὶς 24 τοῦ Ἰουλιῆ.

— Στὴν «Ἑσπερινή» τοῦ περασμένου Σαββάτου δημοσιεύτηκε ἓνα βρώμικο ἄρθρο μὲ τὸν τίτλο «οἱ Μαλλιαροὶ» γιομάτο βρισιὲς καὶ συκοφαντίες. Δὲ θὰν ταναφέρναμε καθόλου, καθὼς δὲν ἀναφέρουμε καὶ τῆρα τοῦ κ. Πάπ, ἃ δὲ μαθαίναμε πὼς εἶναι γραμμένο ἀπὸ φίλο τοῦ ἀναγνώστη, λένε, νὰν τὸ γράψει.

— Ν' ἀναγκάζεται κανεὶς νὰ γράφει πράματα ποὺ δὲν πιστεύει καὶ νὰ βρίζει χυδαῖα ἀθροῦπους ποὺ τοὺς χαιρετάει στὸ δρόμο καὶ τοὺς σφίγγει καὶ τὸ χέρι, θαρροῦμε δὲν εἶναι οὔτε τόσο παληκαρῆσιο, οὔτε τόσο εὐγενικὸ φέρεσιμο. Ἄν πάλι ἔχουμε ἄδικο, νὰ μᾶς συμποθάτε.

— Ἡ «Ἀκρόπολη» ξανατόπισε ἀπὸ τὸ «Νουμᾶ» τὸ ποίημα «Μάννα μου!» τοῦ προχτεσινοῦ φύλλου, χωρὶς νὰ πεῖ ἀπὸ ποῦ τὸ πῆρε. Τὸ γράφουμε γιὰ νὰ μὴ νομίσουν οἱ ἀναγνώστες μᾶς πὼς τὸ πῆραμε ἐμεῖς ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη», ἂν καὶ δεῖτε παίρνουμε ἀπ' ἄλλου συνειθίζουμε πάντα νὰν τὸ ἀναφέρουμε.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Θ. Μπαμ. στὴ Σκόδρα. Δάδαμε τὴ συντρομῆ. Σοῦ στέλνουμε τὰ «Τραγοῦδια τοῦ Βλάμη». — κ. Φ. Α. Ταχτικώτατα, ὅτα θὰ ξαναρχίσουμε. Ὁ «Στρατοκόπος» μᾶς ὑποσχέθηκε κάθε 15 κ' ἓνα ἄρθρο πολιτικὸ. — κ. Α. Μ. Πουθενὰ ἄλλου. Μόνο στὴν «Ἰρις Ἀθηνῶν» ἓνα δυὸ μεταφράσεις τοῦ Χαίνε. Ἀνέκδοτα ὑπάρχουνε, στὰ χέρια μᾶς, δυὸ πράξεις ἀτέλιωτες τοῦ «Ἀρχηγανου» καὶ ἓνα δυὸ ἐπαρχιώτικα δηγήματα, ὄχι καὶ τόσο μεγάλης ἀξίας. Μπορεῖ καμιά μέρα νὰ δημοσιευτοῦνε καὶ αὐτά.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔντοκοι καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσὸν, ἔτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερλίνας ἀποδοτέας εἰς ὠρισμένην προθεσίαν ἢ διαρκεῖς.

Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα, εἰς δ' ἐγένετο ἢ κατάθεσις εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κατ' ἐπιλογὴν τοῦ ὁμολογιούχου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι τῶν καταθέσεων.

Table with 2 columns: Term (1 1/2, 2, 2 1/2, 3, 4) and Interest rate (0% to 5%).

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικῶς ἢ ἀνόνημοι.

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΤΟΣ Γ'.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Α' ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1908

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 1908

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Table of assets (ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ) including items like Ταμείον μετρητὰ ἐν ἀυτῷ, Τράπεζαι, Δάνεια ἐπ' ἐνεχύρῳ Λαχειοφύρ, etc.

Table of liabilities (ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ) including items like Κεφάλαιον μετοχ. διηρημένον εἰς 60,000 μετοχάς, Κεφάλαιον ἀποθεματ. τακτικῶν, etc.

ΚΙΝΗΣΙΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ Α' ΕΞΑΜ. 1908 ΕΝ ΑΝΤΙΠΑΡΑΒΟΛῃ ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α' ΕΞΑΜ. 1907

Table comparing deposits in 1907 and 1908, showing changes in total deposits and specific types like Ταμειυτηρίον ἀντιπροσωπεύουσαι.

ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΖΗΜΙΑΙ Α' ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1908

ΧΡΕΩΣΙΣ

ΠΙΣΤΩΣΙΣ

Table of expenses (ΧΡΕΩΣΙΣ) including Εἰς ἔξοδα Διαχειρίσεως, Μισθοὶ Διευθύνσεως, Εἰς ἔξοδα Διαχειρίσεως Πρατηρίων, etc.

Table of income (ΠΙΣΤΩΣΙΣ) including Ἀπὸ τόκους δανείων ἐπ' ἐνεχύρῳ χρημ. γράφων, Ἀπὸ τόκους δανείων ἐπ' ἐνεχύρῳ χρυσοῦ, etc.

ΔΙΑΝΟΜΗ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΚΕΡΔΩΝ Α' ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1908 ΔΡΑΧΜΩΝ 65,655.70 ΩΣ ΑΝΩΤΕΡΩ

Table of profit distribution (ΔΙΑΝΟΜΗ) showing amounts for various categories like Εἰς προσωρινὸν μέρημα Α' ἑξαμηνίας 1908, Εὐπρίστωνται, etc.

Τὸ μέρημα πληρώνεται:

Ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι ἀπὸ τῆς 20 Ἰουλίου ε. ε. Εἶναι δὲ ἀπηλλαγμένον τὸ μέρημα τοῦ φόρου καὶ τοῦ δικαιοῦματος χαρτοσήμου διὰ προκαταβληθέντος ἀπὸ τῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ Δημόσιον.

Ἐν Ἀθήναις, τῆς 30 Ἰουνίου 1908.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΔΙΟΝ. ΛΟΒΕΡΔΟΣ

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ